

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ФРАНЧАЙЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

WORLD MARKET DEVELOPMENT RESEARCH OF FRANCHISING SERVICES IN GLOBAL COMPETITION

У статті досліджено світовий ринок франчайзингових послуг в умовах глобальної конкуренції. Проведено оцінку регіональної та галузевої структур франчайзингу в світі. Проаналізовано найкращі світові франшизи. Розглянуто структуру франчайзингових підприємств. Досліджено обсяг прибутку франчайзингових брендів. Розглянуто Top-10 Global Franchises та топ-15 франчайзерів, які функціонують у сфері послуг і громадського харчування. Виділено особливості функціонування лідерів франчайзингової галузі, що дозволяє їм очолювати рейтинг найбільших франчайзингових мереж у світі вже декілька років поспіль. Досліджено частку суб'єктів підприємництва, що працюють за франчайзинговою моделлю у світі. Проаналізовано перспективи розвитку франчайзингової бізнес-моделі у світі. На основі проведеного дослідження автори роблять висновки щодо перспектив розвитку франчайзингової моделі бізнесу, яка успішно використовується у понад 120 країнах світу.

Ключові слова: франчайзингові послуги, франшиза, глобальна конкуренція, франчайзингові мережі, світовий ринок франчайзингу, франчайзи.

В статті досліджено мировий ринок франчайзингових послуг в умовах глобальної конкуренції. Проведена оцінка регіональної та галузевої структур франчайзинга в світі. Проаналізовані найкращі мирові франшизи. Рассмотрена структура франчайзингових предприятий. Исследован объем прибыли франчайзинговых брендов. Рассмотрены Top-10 Global Franchises и топ-15 франчайзеров, которые функционируют в сфере услуг и общественного питания. Выделены особенности функционирования лидеров франчайзинговой отрасли, что позволяет им возглавлять рейтинг крупнейших франчайзинговых сетей в мире уже несколько лет подряд. Исследована доля субъектов предпринимательства, работающих по франчайзинговой модели в мире. Проанализированы перспективы развития франчайзинговой бизнес-модели в мире. На основе проведенного исследования авторы делают выводы о перспективах развития франчайзинговой модели бизнеса, которая успешно используется в более чем 120 странах мира.

Ключевые слова: франчайзинговые услуги, франшиза, глобальная конкуренция, франчайзинговые сети, мировой рынок франчайзинга, франчайзи.

УДК 339.9

<https://doi.org/10.32843/infrastruct38-8>

Побоченко Л.М.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Національний авіаційний університет
Цой А.В.
студентка
Національний авіаційний університет

The article explores the global market of franchising services in the conditions of global competition. An assessment of regional and sectoral franchising structures in the world. The world's best franchises have been analyzed. The structure of franchising enterprises is considered. The volume of profit of franchising brands is investigated. The Top 10 Global Franchises and the Top 15 Service and Catering Franchisors are considered. The features of the franchise industry leaders are distinguished, which allows them to lead the rating of the largest franchise networks in the world for several years in a row. The share of business entities operating on the franchise model in the world is investigated. Prospects of development of franchising business model in the world are analyzed. Based on the research, the authors conclude on the prospects for developing a franchised business model that is successfully used in more than 120 countries. Today, the global franchise market is growing and is considered one of the most promising. The franchise business model has been used successfully in more than 120 countries. In 2019, there were approximately 759,200 franchisees operating in the world, generating approximately \$ 760 billion in revenue. The United States and them employ 8 million people. The largest segment of the franchising industry is fast-food restaurants with a share of more than \$ 250 billion. US total industry output. The second place is taken by business services with a share of about 100 billion dollars. USA. In 2019, the world's leading franchise - McDonalds generated \$ 96 billion in revenue. USA. Next up are iconic brands such as 7-Eleven, KFC and Burger King. Also, the rating of "Top 100 Global Franchises 2019" was led by McDonald's, which for several years in a row has been ranked first in the list of the world's best franchises. Burger King has moved up to 2nd place, Pizza Hut in third place, followed by Marriott International, KFC, Dunkin, 7-Eleven, SUBWAY, Domino's and Baskin-Robbins. According to the experts of Best Franchises USA, in the coming years the growth of franchising business will continue. According to Franchisedirect, an average of 300 new brands start franchising every year, 2020 will be the year of franchising professionals. Franchisors with insufficient capitalization and staff qualifications and poor brand differentiation will be eliminated by stronger brands or displaced from the franchising business altogether.

Key words: franchise services, franchise, global competition, franchise networks, global franchise market, franchisees.

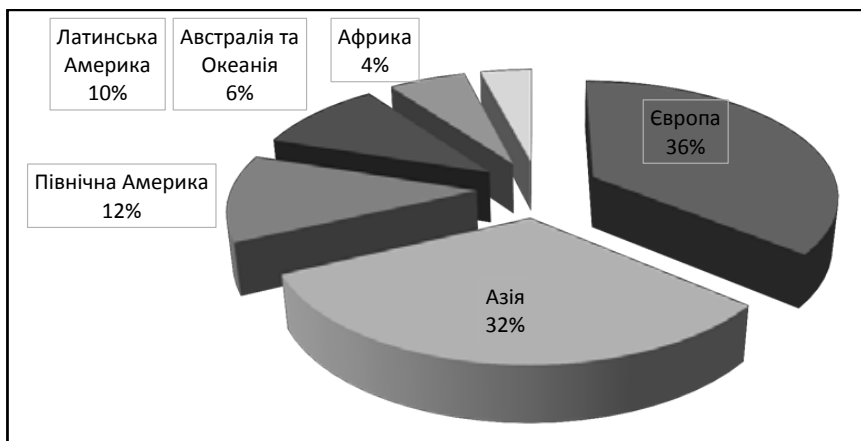
Постановка проблеми. В умовах посилення конкуренції на внутрішніх ринках та обмеженості фінансових можливостей для малого бізнесу сучасною та ефективною формою його розвитку є франчайзинг. Сьогодні міжнародний франчайзинг стрімко розвивається та є ефективним способом проникнення підприємств на світові ринки, оскільки потребує значно меншої кількості інвестицій для відкриття бізнесу. Вихід підприємств на світові ринки через франчайзингові мережі дозволяє розширити ринок збуту продукції, максимізувати прибуток та збільшити зайнятість населення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у процес дослідження франчайзингових

послуг відображено у працях вітчизняних та російських науковців: А. Днеса, Дж. Робертса, Л. Кабралю, Ф. Котлера, Б. Кляйна, Ж.А. Виноградської, В. Денисюка, В. Дергачова, В. Довганя, Д. Землякова, Л. Качаліної, В. Качканова, С. Клімової, Н. Ковальчук.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження розвитку світового ринку франчайзингових послуг в умовах глобальної конкуренції. Необхідно охарактеризувати структуру франчайзингових підприємств у світі; дослідити галузеву структуру франчайзингу в світі; проаналізувати найкращі світові франшизи.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобальної конкуренції індустрія франчай-

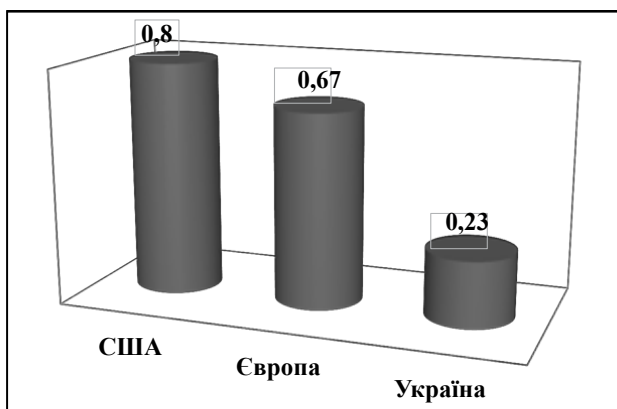
Рис. 1. Регіональна структура франчайзингу в світі в 2019 році (%)

Джерело: побудовано авторами за даними Міжнародної асоціації франчайзингу

зингу постійно розвивається. Потужним поштовхом розвитку франчайзингової діяльності стала глобалізація в усіх її проявах. Її основними характерними ознаками є розширення торгівлі та її лібералізація, інтернаціоналізація обороту капіталу й усунення перешкод для його руху, глибокі зміни у фінансовій сфері, яка найбільше відчуває наслідки електронної революції, розгортання діяльності ТНК та поширення їх експансії, дедалі сильніша орієнтація попиту на світовий ринок, утворення міжнародних фінансових інститутів та інше.

Сьогодні світовий ринок франчайзингу зростає і вважається одним із найперспективніших. Форма франчайзингової моделі бізнесу успішно використовується в понад 120 країнах світу, серед яких частка європейських – 36%, азійських – 32%, північноамериканських – 12%, латиноамериканських – 10%, Австралії та Океанії – 6%, на африканському континенті – 4% франчайзингових підприємств [12] (рис. 1).

Стрімкий розвиток франчайзингового простору, зміна споживчих тенденцій та технологічні

Рис. 2. Структура франчайзингових підприємств у 2019 році, (%)

Джерело: побудовано авторами за даними Міжнародної асоціації франчайзингу

досягнення розширюють межі франчайзера. За даними експертів Best Franchises США, в найближчі роки продовжиться зростання франчайзингового бізнесу.

В умовах сьогодення високий рівень довіри споживачів приводить до позитивних тенденцій. У березні 2019 року було створено близько 196 000 робочих місць, а рівень безробіття за місяць становив 3,8%. Найбільшого зростання числа установ і зайнятості зазнала індустрія особистих послуг. Цей сегмент включає в себе такі послуги, як освітні програми,

охорона здоров'я, розваги та оздоровчі, косметичні послуги.

Згідно з Franchise Direct, в середньому 300 нових брендів розпочинають франчайзинговий бізнес щороку. До кінця 2019 року очікується більш ніж 760 000 франчайзингових точок. Також кожен сьомий бізнес є франшизою. Так, у США в 2019 році частка суб'єктів підприємництва, що працюють за франчайзинговою моделлю, становить 80%, в країнах Європи – 67%, в Україні – 23% [10] (рис. 2).

За прогнозними даними Міжнародної асоціації франчайзингу в 2020 році відбудеться збільшення числа франчайзингових закладів у цій сфері на 3% та на 5% числа працівників. Відповідно, є низка факторів, які визнають успішність франчайзингового бізнесу в світі, в 2020 році ці позитивні тенденції збережуться [12].

Найбільшого поширення франчайзинг у світі набув у таких галузях економіки [12] (рис. 3).

У 2019 році FRANdata визначила 108 нових брендів франшизи в 22 галузях. Ресторани та заклади швидкого харчування є двома найбільшими сферами для нових франшиз. Кількість нових брендів у сфері охорони здоров'я та фітнесу також зростає та становить 48% ринку нових франшиз.

У 2019 році у світі працювало близько 759 200 франчайзингових закладів, які отримали прибуток близько 760 млрд дол. США, в них було зайнято 8 мільйонів осіб. Найбільший сегмент франчайзингової індустрії – ресторани швидкого обслуговування, частка яких понад 250 млрд дол. США від загального обсягу виробництва галузі. Другу позицію посідають бізнес-послуги з часткою близько 100 млрд дол. США.

Варто зазначити, що в 2019 році провідна франшиза у світі – McDonalds отримала прибуток в розмірі 96 млрд дол. США. Далі йдуть такі знакові бренди, як 7-Eleven з обсягом продажів у

86 млрд дол. США, KFC – 26,24 млрд дол. США та Burger King – 21,62 млрд дол. США [12] (рис. 4).

Рейтинг найбільших франчайзингових мереж у світі щорічно надається у вигляді «Топ 100 Global Franchises». У ньому особлива увага надається франшизам, які вийшли за межі своїх рідних кордонів і діють, як мінімум, в двох країнах. У 2019 році було значно більше франшиз, які боролися за участь в рейтингу. Дані компаній аналізуються із фінансових звітів, документів про розкриття франшизи (FDD) та інших опублікованих галузевих джерел. Зібрані дані для кожної франшизи вводяться в запатентовану комп'ютерну формулу, що робить результат максимально об'єктивним [10].

В історії «Топ 100 Global Franchises» тільки дві франшизи очолювали рейтинг: McDonald's (2009, 2010, 2016–2018) і Subway (2011–2015). Вже декілька років поспіль McDonald's займає перше місце в списку найкращих світових франшиз. Завдяки постійному переосмисленню, від цифрових екранів меню до мобільного додатка, McDonald's очолює рейтинг. Burger King перемістився на 2-е місце рейтингу завдяки зростанню бізнесу в Південній Америці. Нині в південноамериканських країнах налічується понад 900 ресторанів Burger King [10].

Pizza Hut вирішує проблему скорочення часу очікування клієнтів. Час доставки піци став основним для поліпшення багатьох франшиз піци. У жовтні 2018 року франшиза № 3 в рейтингу цього року в партнерстві з Toyota представила свій новий Tundra Pie Pro. Транспортний засіб ьз нульовим рівнем викидів розміщує робочу піцерію у вантажівці, що дає змогу приготувати пиріг у будь-якому місці протягом 6–7 хвилин. Pizza Hut заявляє, що розроблення вантажівки дозволить їм обійти обмеження радіуса доставки.

Marriott International, № 4 в рейтингу, використовувала свій портфель з 30 брендів для підписання угод про управління і франшизи для 816 об'єктів нерухомості в 2018 році. У готелях Marriott International було зареєстровано рекордну кількість клієнтів у місцях збільшення міжнародних поїздок. Ці напрями включають Європу, Близький Схід, Африку та Азійсько-Тихоокеанський регіон [10].

KFC робить тренінг із сертифікації Chicken Mastery більш інтерактивним, використовуючи VR (віртуальну реальність). Під назвою «Важкий

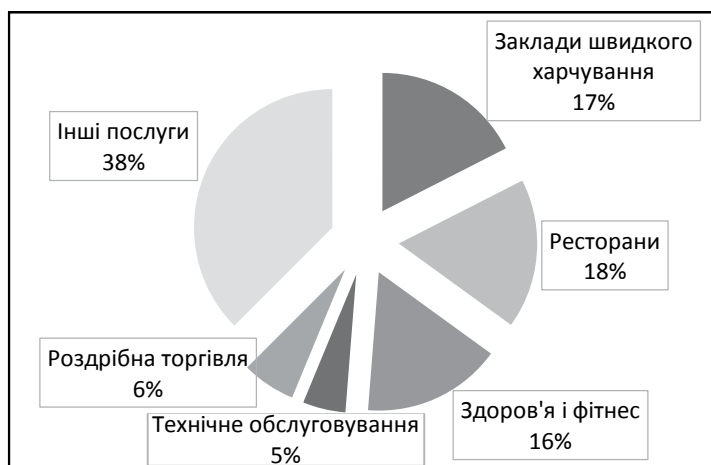

Рис. 3. Галузева структура франчайзингу в світі в 2019 році (%)

Джерело: побудовано авторами за даними Міжнародної асоціації франчайзингу

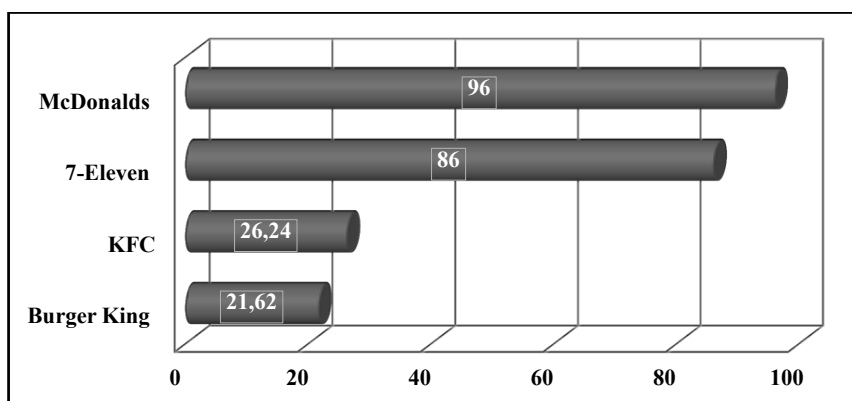

Рис. 4. Обсяг прибутку франчайзингових брендів в 2019 році, (млрд. дол. США)

Джерело: побудовано авторами за даними International Franchising Association

шлях» симулятор, схожий на кімнату квесту, складається з міні-ігор, докладно описують п'ять етапів процесу смаження курчати.

7-Eleven в 2019 році прагне прийняти більш орієнтовану на споживача технологію для підвищення якості обслуговування клієнтів. Магазин працює не тільки з цифровими варіантами оплати, а й ьз додатком на смартфоні та соціальними мережами, що дозволяють клієнтам оплачувати рахунки і брати участь у багатьох акціях [10].

Domino's входить в першу десятку, в основному завдяки його оновленню до більш технологічної і цифрової моделі ведення бізнесу. Фактично цифрові продажі зараз складають 65% всіх замовлень на франшизу піци. До 2025 року компанія хоче додати не менше 2000 точок в США, що є частиною глобальної стратегії зростання, мета якої – додати 10 тисяч місць в цей період.

Споріднений бренд Dunkin (обидва є частиною материнської компанії Dunkin' Brands), Baskin-Robbins завершує ТОП-10 (табл. 1) [10] :

Таблиця 1

Top-10 Global Franchises

Франчайзер	Країна	Сфера послуг
McDonald's	США	швидке харчування
Burger King	США	швидке харчування
Pizza Hut	США	доставка піци
Marriott International	США	готелі
KFC	США	швидке харчування
Dunkin'	США	хлібобулочні вироби
7-Eleven	США	мережа магазинів
SUBWAY	США	швидке харчування
Domino's	США	доставка піци
Baskin-Robbins	США	морозиво

Джерело: складено авторами за даними Franchise Direct

Серед найбільш відомих, популярних і активних американських франчайзерів, що функціонують у сфері послуг і громадського харчування, можна назвати низку видатних компаній: «America Center» (послуги), «A-15» (прокат автомобілів), «Baskin Robbins» (морозиво), «Burger King» (швидке харчування) «Century» (нерухомість), «City Looks» (перукарські салони), «Comfort Inn» (готелі), «Domino's Pizza» (доставка піци), «ERA» (нерухомість), «Future Kids» (дитяча освіта), «Haagen Dazs» (морозиво), «Holiday Inn» (готелі), «Levi 's Store» (одяг), «McDonald's» (швидке харчування), «Midas» (автомобільний сервіс), «Pizza Hut» (швидке харчування), [13], (табл. 2):

Таблиця 2

ТОП-15 франчайзерів, які функціонують у сфері послуг і громадського харчування

Франчайзер	Сфера послуг
«America Center»	послуги
«A-15»	прокат автомобілів
«Baskin Robbins»	морозиво
«Burger King»	швидке харчування
«Century»	нерухомість
«City Looks»	перукарські салони
«Comfort Inn»	готелі
«Domino's Pizza»	доставка піци
«ERA»	нерухомість
«Future Kids»	дитяча освіта
«Haagen Dazs »	морозиво
« Levi 's Store »	одяг
« McDonald's »	швидке харчування
« Midas »	автомобільний сервіс
« Pizza Hut »	швидке харчування

Джерело: складено авторами за даними американського журналу Entrepreneur

За даними Міністерства торгівлі США, в 2019 році 29% усіх американських іноземних франшиз були розміщені в Канаді, загальною кількістю 237 франчайзерів, які володіють 9031 торговою точкою. Це становить близько 40% усіх іноземних франшиз США, розміщених у Канаді. Франчайзери з інших країн, зокрема з Франції, Австралії, Великобританії, також проникають на ринок Канади швидкими темпами [13].

Причинами тривалого зростання франчайзингу в США за припущеннями фахівців є зростання особистого доходу, стабільність цін, високий рівень оптимізму споживачів і вища конкуренція за частину ринку. Безумовно, також важливим чинником, що зробив внесок у розвиток франчайзингу, стала привабливість США для іноземних компаній. Особливо активно з'являлися на ринку США канадські, європейські та японські франчайзери зі своїми системами, що вже досягли успіху в цих країнах [3, с. 128].

Таким чином, історично франчайзинг в США є одним із найбільш розвинених і успішних форм організації бізнесу та розвитку підприємницької діяльності. Він дозволяє мінімізувати ризики в процесі ведення бізнесу, а віковий досвід існування франчайзингу в США довів його стійкість і забезпечив популярність.

Висновки з проведеного дослідження. Сьогодні світовий ринок франчайзингу зростає і вважається одним із найперспективніших. Форма франчайзингової моделі бізнесу успішно використовується в понад 120 країнах світу. У 2019 році в світі працювало близько 759 200 франчайзингових закладів, які отримали прибуток близько 760 млрд дол. США та в них було зайнято 8 мільйонів осіб. Найбільший сегмент франчайзингової індустрії – ресторани швидкого обслуговування, частка яких понад 250 млрд дол. США від загального обсягу виробництва галузі. Другу позицію посідають бізнес-послуги з часткою близько 100 млрд дол. США.

У 2019 році провідна франшиза у світі – McDonalds – отримала прибуток у розмірі 96 млрд дол. США. Далі йдуть такі знакові бренди, як 7-Eleven, KFC та Burger King. Також рейтинг «Top 100 Global Franchises 2019» очолила компанія McDonald's, яка вже декілька років поспіль займає перше місце в списку найкращих світових франшиз. Burger King перемістився на 2-е місце рейтингу, Pizza Hut на третьому, далі йдуть Marriott International, KFC, Dunkin, 7-Eleven, SUBWAY, Domino's та Baskin-Robbins.

За прогнозними даними експертів Best Franchises США в найближчі роки продовжиться зростання франчайзингового бізнесу у світі. Згідно з Franchisedirect, у середньому 300 нових брендів розпочинають франчайзинговий бізнес щороку, 2020 рік буде роком професіоналів франчайзингу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Побоченко Л.М. Розвиток франчайзингового бізнесу в країнах Європи: Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право), 2016. № 1. С. 57–64.
  2. Побоченко Л.М. Вплив франчайзингу на розвиток європейського бізнесу: Проблеми розвитку малих відкритих економік: Всеукраїнський форум з проблем міжнародних економічних відносин, 18 квітня 2018 р.: тези доп. м. Житомир, 2018. С. 45–49.
  3. Побоченко Л.М., Марценюк Х.С. Оцінка сучасного стану міжнародного франчайзингу в розвинутих країнах світу: Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. № 8. С. 125–132.
  4. Ohinok S. State regulation of franchising in the EU member countries: *Baltic Journal of Economic Studies*, 2016. № 1. P. 133–136.
  5. Franchising in US. Economy: prospects and problems. Committee on small business /House of representatives. Washington. 2016. P. 47–52.
  6. International Franchise Association /The Profile of Franchising. Washington, DC: The IFA Educational Foundation, 2017. 23 p.
  7. American Association of Franchisees & Dealers. URL: <http://www.aafd.org/> (дата звернення: 22.12.2019).
  8. European Franchise Federation. URL: <http://www.eff-franchise.com/> (дата звернення: 22.12.2019).
  9. Міжнародна академія з франчайзингу. URL: <http://www.npmaf.com/content/> (дата звернення: 21.12.2019).
  10. Franchise Direct. URL: <http://www.franchisedirect.com> (дата звернення: 22.12.2019).
  11. Top500 Franchising. URL: <http://www.franchexpo.ru> (дата звернення: 21.12.2019).
  12. Міжнародна Асоціація з франчайзингу. URL: <http://www.franchise.org> (дата звернення: 22.12.2019).
  13. World Franchise & Business Report. URL: <http://www.franchise-update.com> (дата звернення: 21.12.2019).
- REFERENCES:**
1. Pobochenko L.M. (2019) Rozvytok franchajzynghovogho biznesu v krajinakh Jevropy [Franchising business development in Europe]. *Strategy of Ukraine development (economics, sociology, law)*, no. 1, pp. 57–64 (accessed 21 January 2019).
  2. Pobochenko L.M. (2018) Vplyv franchajzynghu na rozvytok jevropejskogho biznesu: Problemy rozvytku malykh vidkrytykh ekonomik [Spillover of franchising on the development of the European business: Problems of development of a small business economy]. All-Ukrainian forum on the problems of international business issues. Zhitomir, pp. 45–49.
  3. Pobochenko L.M., Martsenyuk H.S. (2014) Ocinka suchasnogho stanu mizhnarodnogho franchajzynghu v rozvynutykh krajinakh svitu [Assessment of the current state of international franchising in developed countries]. *Science News of the Kherson Sovereign University*, no. 8, pp. 125–132.
  4. Ohinok S. (2016) State regulation of franchising in the EU member countries. *Baltic Journal of Economic Studies*. № 1. P. 133–136.
  5. Franchising in US. Economy: prospects and problems. Committee on small business. House of representatives. Washington. 2016. P. 47–52.
  6. International Franchise Association. The Profile of Franchising. Washington, DC: The IFA Educational Foundation, 2017.
  7. American Association of Franchisees & Dealers. URL: <http://www.aafd.org/> (accessed 22 January 2019).
  8. European Franchise Federation. URL: <http://www.eff-franchise.com/> (accessed 22 January 2019).
  9. International Franchising Academy. URL: <http://www.npmaf.com/content/> (accessed 21 January 2019).
  10. Franchise Direct. URL: <http://www.franchisedirect.com> (accessed 22 January 2019).
  11. Top500 Franchising. URL: <http://www.franchexpo.ru> (accessed 21 January 2019).
  12. International Franchising Association. URL: <http://www.franchise.org> (accessed 22 January 2019).
  13. World Franchise & Business Report. URL: <http://www.franchise-update.com> (accessed 21 January 2019).

Pobochenko Lesya Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of International Economic Relations
and Business
National Aviation University**Tsoi Anastasia**Student
National Aviation University**WORLD MARKET DEVELOPMENT RESEARCH
OF FRANCHISING SERVICES IN GLOBAL COMPETITION**

In the conditions of increasing competition in the domestic markets and limited financial opportunities for small business, a modern and effective form of its development is franchising. Today, international franchising is rapidly evolving and is an effective way for businesses to enter global markets, as it requires significantly less investment to start a business. Enterprises entering the world markets through franchise networks allow to expand the market of products, to maximize profit and to increase employment of the population.

The current global economic development trend indicates the continued use of franchising as an effective form of business organization, which can reduce the risks in small and medium enterprises. Today, the leading countries of the world use the franchise model of doing business as an integral attribute of the economy, because most of the sales are carried out through franchised networks.

Today, the global franchise market is growing and is considered one of the most promising. This form has been used successfully in 80 countries. According to the International Franchising Association, franchising firms make up about 13% of GDP. Franchising is used in 75 business areas – from fast food and restaurants to real estate operations and legal services.

International franchising tends to develop rapidly as it is an effective way for enterprises to penetrate global markets, since they require significantly less investment to open a business. Entrance of enterprises to world markets through franchising networks allows expanding sales of products, maximizing profits and increasing employment.

In a global competition, the franchising industry is constantly evolving. Globalization in all its manifestations has become a powerful impetus for the development of franchising activities. Its main features are the expansion of trade and its liberalization, the internationalization of capital turnover and the elimination of obstacles to its movement, profound changes in the financial sphere, which is most affected by the effects of the electronic revolution, the expansion of the activities of TNCs and their expansion, growing stronger, the formation of international financial institutions and more.

Today, the global franchise market is growing and is considered one of the most promising. The franchise business model has been successfully used in more than 120 countries, including European – 36%, Asian – 32%, North American – 12%, Latin – 10%, Australia and Oceania – 6%, African continent – 4%.

In 2019, there were approximately 759,200 franchisees operating in the world, generating profits of approximately \$760 billion. and employed 8 million people. The largest segment of the franchising industry is fast-food restaurants with a share of more than \$250 billion. total industry output.

According to experts from Best Franchises USA, in the coming years, the growth of franchising business will continue. According to Franchisedirect, an average of 300 new brands start franchising annually, in 2020 it will be known as the year of franchising professionals. Franchisors with insufficient capitalization and appropriately qualified staff and poor brand differentiation will be eliminated more strongly by brands or generally displaced from the franchising business.